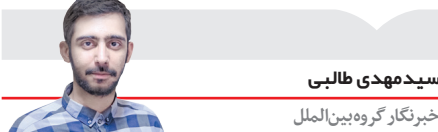

تعیین سقف قیمت نفت روسی چه معنایی دارد؟

شطرنج نفتی با روسیه

سید مهدی طالبی

خبرنگار گروه بین‌الملل

اتحادیه اروپا روز جمعه (۲ دسامبر/ ۱۱ آذر) اعلام کرد کشورهای عضو درمورد تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه به توافق رسیده‌اند. این اقدام که برای تنبیه روسیه صورت گرفته مانع از بهره‌گیری مسکو از قیمت‌های بالای انرژی می‌شود تا توان این کشور در جنگ اوکراین کاهش یابد.

پیش‌تر وزرای اقتصاد هفت کشور صنعتی جهان که سه کشور آن در اتحادیه اروپا نیز حضور دارند در اواخر تابستان از اتخاذ چنین تصمیمی خبر داده بودند. وزرای اقتصاد آمریکا، ژاپن، کانادا، آلمان، فرانسه، ایتالیا و بریتانیا روز ۱۱ شهریورماه (۲ سپتامبر) اعلام کردند قصد دارند با تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه، درصورت عدم رعایت آن، حمل‌ونقل و بیمه محموله‌های نفتی روسیه را ممنوع کنند.

سقف قیمتی اتحادیه اروپا ۵ درصد پایین‌تر از قیمت بازار جهانی است که با توجه به قیمت ۶۵ دلاری نفت روسیه، معادل ۶۰ دلار تعیین شده است. این سقف از روز دوشنبه ۵ دسامبر (۱۴ آذر) به مرحله اجرا در خواهد آمد.

اتحادیه اروپا با توجه به تغییرات مداوم قیمت انرژی قصد دارد هر دو ماه یک بار سقف تعیین شده را بازبینی کند. پس از اعلام تعیین سقف قیمت برای نفت روسیه، قیمت نفت ۲ درصد رشد داشت. این میزان هرچند در نگاه اول ناچیز به نظر می‌رسد اما برای مشخص شدن دقیق تبعات این اقدام باید صبر کرد.

روسیه ۱۰ درصد از تولید نفت جهان را در اختیار دارد و با صادرات روزانه ۷٫۵ میلیون بشکه نفت، سهم بزرگتری از بازار صادرات این کالا را در اختیار گرفته است. از سوی دیگر توانایی‌های نظامی مسکو نیز بر این نقش بزرگ در بازار انرژی افزوده می‌گردد. هرچند مسکو با توانایی‌های خود قادر به ادامه موثر درگیری خود با غرب است اما نمی‌توان منکر شد اتکای روس‌ها به درآمدهای نفتی به پاشنه آشیل آنها نیز تبدیل شده است. غرب درحال شلیک به روسیه از نقطه قوت آن است.

اهداف و تبعات احتمالی

هدف آشکار غرب از تعیین سقف قیمتی برای روسیه کاهش توان مالی این کشور است تا مسکو قادر به تامین هزینه‌های جنگ در اوکراین نباشد.

این موضوع گرچه هدف اعلامی و عالی‌ترین مساله‌ای است که غرب در پی آن است اما نمی‌تواند تنها دلیل باشد. از سوی دیگر اقدام غرب فارغ از آنکه این جبهه چه اهدافی را در نظر گرفته، حتی در صورت تحقق این اهداف نیز می‌تواند تبعات دیگری خارج از اراده غرب بر جای بگذارد. در ادامه تلاشی شده به برخی از این موضوعات پرداخته شود.

۱ افزایش قیمت نفت در صورت عدم همراهی روسیه
اگر روسیه به سقف قیمت تعیین شده تن ندهد تنها قادر به استفاده از سیستم حمل‌ونقل دریایی غرب نخواهد بود اما می‌تواند با اتکا به ظرفیت‌های دیگر همچنان نفت خود را با قیمت‌های جهانی به فروش برساند. با این حال خودداری روسیه با ممانعت اروپا نسبت به استفاده از نفتکش‌ها و شرکت‌های بیمه اروپایی می‌تواند منجر به کاهش صادرات نفت شود.

«کریل ملنیکوف» رئیس مرکز توسعه انرژی روسیه می‌گوید: «احتمالا در ماه‌های دسامبر و ژانویه (آذر و دی) صادرات نفت روسیه ۱ تا ۱٫۵ میلیون بشکه در روز کاهش می‌یابد.» او به همین دلیل معتقد است به دلیل اعمال تعیین سقف ۶۰ دلاری از سوی اتحادیه اروپا، قیمت نفت می‌تواند از ۱۰۰ دلار در هر بشکه فراتر رود.

کاهش قیمت نفت در صورت همراهی روسیه

اگر روسیه با تعیین سقف قیمتی غرب موافقت کند تا همچنان قادر به بهره‌گیری از ظرفیت‌های کشتیرانی و بیمه‌ای باشد، احتمال دارد قیمت‌های نفت حتی کاهش یابند. مسکو می‌تواند برای جبران درآمدهای ارزی از دست‌رفته‌اش نفت بیشتری صادر کند؛ مسیری که البته برای روس‌ها پرخطر است. تولید نفت روسیه از زمان جنگ اوکراین به دلیل خروج شرکت‌های غربی مقداری کاهش یافته است. مسکو برای افزایش درآمدها می‌تواند مقداری از مصرف داخلی خود را کاهش دهد که این مساله می‌تواند برای روس‌ها مشکلاتی به وجود آورد.

ایجاد یک قاعده برای «اوپک معکوس»

تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه می‌تواند پایه‌گذار یک قاعده برای کنترل قیمت نفت از طریق تحت تاثیر قرار دادن مستقیم تولید کنندگان باشد.

غرب پیش‌تر با تعیین قواعدی برای صادرات نفت ایران و ونزوئلا در چنین مسیری گام برداشته بود. بربره‌هایی از تحریم‌های گام به گام نفت ایران، علی‌رغم فروش نفت به طرف‌های بین‌المللی تهران قادر به استفاده از درآمدهای به‌دست‌آمده نبود. این اقدام باعث می‌شد تا بازارهای نفت به نفع غرب متلاطم نشود، اما تهران علی‌رغم صادرات نفت نفعی از آن نبرد. با این حال اقدام علیه روسیه اندکی نرم است، اما می‌تواند قاعده‌ای موثر برای کنترل تولید کنندگان نفت ایجاد کند.

پیش‌تر کشورهای مصرف‌کننده نفت با محوریت کشورهای غربی پس از بحران نفتی سال ۱۹۷۳ دست به تشکیل آژانس بین‌المللی انرژی (IEA) زدند تا کشورهای تولیدکننده نفت به‌ویژه اعضای اوپک را کنترل کنند؛ هرچند این آژانس چنین نقشی را برعهده دارد اما رویه تعیین قیمت به پنهان‌های سیاسی، ابزار قدرتمندتری تولید می‌کند.

تاثیر بر درآمدهای نفتی روسیه

تعیین سقف قیمتی در آشکارترین هدف خود بر کاهش درآمدهای ارزی روسیه متمرکز است، اما اثرات عملی آن غیرقابل پیش‌بینی هستند.

احتمال دارد سقف قیمتی فعلی که ۵ درصد زیر قیمت بازار تعیین شده است، تاثیر قاطعی بر درآمدهای نفتی روسیه نداشته باشد

و غرب با مشاهده این وضعیت به سمت کاهش سقف تعیین‌شده به قیمت‌های زیر ۶۰ دلار گام بردارد.

تحقیر روسیه

غرب قصد دارد به روسیه تاکید کند حتی با وجود حمله این کشور به ساختارهای ناتو در اوکراین، جبهه غربی دارای تسلط بر بسیاری از امور روسیه است. غربی‌ها هرچند به دلیل هراس از پاسخ‌های شدید روسیه، اقدام خود را منعطف انجام داده‌اند اما همین اقدام نیز دارنده این پیام است. تحقیر روسیه یک هدف اصلی برای غرب است. اصرار آنها بر تقویت اوکراین برای بازپس‌گیری مناطقی که روسیه در خاک این کشور تصرف کرده است، نشان‌دهنده عطش جبهه غربی برای تحقیر روس‌هاست. تحقیر روس‌ها ضمن تقویت احساس همگرایی میان کشورهای غربی به تضعیف نفوذ سیاسی مسکو در فضای بین‌المللی نیز منجر می‌شود.

حرکت روسیه به سمت سیستمی جداگانه

روسیه با خرید نفتکش‌های جدید به‌ویژه از چین و همچنین ایجاد صندوق مالی برای تامین خسارات نفتکش‌ها می‌تواند صادرات نفت خود را به مرور از وابستگی اش به ظرفیت‌های حمل‌ونقل و بیمه غرب رها سازد.

مسکو از سوی دیگر می‌تواند طی توافق با کشورهای واردکننده، مابه‌التفاوت رعایت سقف تحریمی را به‌گونه‌ای دیگر دریافت کند. هندی می‌تواند پول واریز شده به حساب‌های روسیه را کاهش دهد و مابه‌التفاوت را در قالب صادرکردن وزن بیشتری از کالاهای جبران کند. این اقدامات منجر به ایجاد سیستم حمل‌ونقل و نظام مالی جداگانه‌ای می‌شود. هرچند گستردگی و تاثیرات این نظام مالی آنچنان نیست که برتری غرب را به چالش بکشد، اما در صورت تکرار آن توسط کشورهای دیگر می‌تواند برای این جبهه خطرناک باشد.

۷ مجبور ساختن روسیه به هزینه‌های ارزی بیشتر
روسیه در مواجهه با تعیین سقف قیمتی از هم‌درحالی که این قیمت‌ها هر دو ماه یکبار مورد بازنگری قرار خواهند گرفت چاره‌ای جز خوداتکایی پیش‌روی خود نمی‌بیند. این خوداتکایی از طریق خرید نفتکش‌های بیشتر و همچنین اختصاص بخشی از ذخایر ارزی در صندوق پوشش خطرات انتقال نفت قابل دستیابی است. از سوی دیگر حتی اگر روسیه به سمت استفاده از نفتکش

و بیمه دیگر کشورها حرکت کند این مساله هزینه بیشتر روی دست این کشور خواهد گذاشت. از این رو غرب قصد دارد نیاز روسیه به سرمایه‌گذاری را افزایش دهد تا فشار بیشتری متوجه منابع مالی این کشور شود.

افزایش وابستگی و همگرایی روسیه با چین و هند

روسیه به دلیل تحریم‌های غرب وابستگی اقتصادی بیشتری به چین و هند پیدا کرده است. با تعیین سقف قیمتی و افزایش هماهنگی‌های میان مسکو با پکن و دهلی، سیاست جدید غرب می‌تواند به درهم‌تنیدگی‌تر شدن و پنهان‌تر شدن روابط میان این کشورها منتهی شود.

تلاش غرب برای ایجاد عرصه‌ای جهت مشخص ساختن بلوک‌بندی

تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه در حوزه سیاسی اقدامی برای گسترش صحنه بلوک‌بندی در جهان است. با آغاز جنگ اوکراین، غرب و به‌ویژه آمریکا تلاش دارند تا در حد توان‌شان به کشورهای جهان برای موضع‌گیری آشکار علیه روسیه، فشار وارد سازند. این فشار می‌تواند سطوح مختلفی داشته‌باشد. درحالی‌که این فشارها به هند موجب تغییر چندانی در سیاست‌های دهلی‌نو نشد، اما در پاکستان این فشارها به سقوط دولت انجامید. حضور عمران خان، نخست‌وزیر پاکستان در مسکو طی اولین روز جنگ اوکراین و عدم موضع‌گیری ضدروسیه با وجود فشارها، باعث شد ارتش و سیاستمداران پاکستانی به اضطراب افتاده و بر ضد دولت موضع‌گیری واقداً کنند. موضوعی که باعث شد دولت عمران خان ساقط‌شود. پاکستان پس از آن دست به فروش مهمات توپخانه‌ای به دولت‌های غربی برای ارسال به ارتش اوکراین زد. تعیین سقف قیمتی باعث می‌شود کشورهای با رعایت با عدم رعایت آن، حضورشان در بلوک‌بندی‌ها را نشان دهند. به‌عنوان نمونه هند هرچند متحد غرب است اما در قضیه روسیه بر ضد این کشور نقشی ایفا نمی‌کند. نیز افزوده است. تعیین سقف قیمتی از لحاظ سیاسی می‌تواند باعث شود دهلی‌نو را بعاتی آن، به گروه‌های پیبوند که علیه روسیه سقف قیمتی را رعایت می‌کنند، اگر آمریکایی‌ها در پاکستان به چیز جی سقوط دولت راضی نشدند از هند حتی تعیین سقف قیمتی را می‌پذیرند.

تاکید بر نفوذپذیری قدرت غرب به هرگونه روابط بین کشورها

حمله روسیه به اوکراین به‌نوعی زیرپا گذاشتن خطوط قرمز غرب و تضعیف اراده آن بود. از این رو بخشی از مسائل موجود در جنگ بر احیای اراده غرب متمرکز دارند. کشورهایی که در بلوک غرب قرار دارند و موضع خود را آشکارا اعلام کرده‌اند دست به کاهش یا حتی توقف واردات انرژی از روسیه زده یا در مسیر آن قرار دارند. تعیین سقف قیمتی برای فروش نفت روسیه، به‌دنبال برجسته‌سازی اراده غرب است که چگونه موفق می‌شود در روابط فروش نفت روسیه به چین نظارت خود را اعمال کرده و دوطرف را به رعایت مجبور سازد.

کاهش قیمت تولید کالا در جهان

مقامات غربی مدعی هستند اقدام‌شان در تعیین سطح قیمتی به نفع کشورهای ثالث و اقتصادهای نوظهور است؛ هرچند این ادعا می‌تواند درست باشد اما از روی خیرخواهی غرب نیست، بلکه این جبهه با لاجبار دست به چنین اقدامی زده است. در همین حال باید توجه داشت تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه می‌تواند به کاهش سهم هزینه انرژی در تولید کالا منجر شده و رونقی به تولیدات جهانی بدهد، موضوعی که هرچند تاثیراتش می‌تواند کم‌باشد، اما آن را قادر می‌سازد با قرار گرفتن در کنار دیگر تمهیدات غرب جهت کنترل تورم، به کاهش هزینه‌های زندگی در این کشورها بینجامد.

در حقیقت بخشی از مصرف نفت کشورهای جهان در خارج از محدوده سرزمینی آنان صورت می‌گیرد؛ هرچند مصرف نفت آمریکا روزانه ۱۹ میلیون بشکه است اما با توجه به واردات تقریبا نیم‌تریلیون دلاری این کشور از چین، بخش قابل توجهی از مصرف نفت چین نیز در اصل باید برای مصرف در آمریکا محاسبه شود. از این رو کشورهای غربی که واردکننده کالاهای ارزان قیمت از چین و هند هستند می‌توانند نفت ارزان‌تری را راهی کارخانه‌های تولیدی این دو کشور سازند تا کالاهای ارزان‌تری وارد کنند. البته مشخص نیست پیامدهای تعیین سقف قیمتی برای نفت روسیه چگونه خواهد بود و آیا قادر به ایجاد تغییری قابل توجه در وضعیت تولید و کاهش تورم هست یا خیر.

افزایش تکاپوی غرب برای منابع جایگزین

آمریکا و اروپا هرچند با کشورهای زیادی دارای رقابت و چالش هستند اما تمام آنها با روسیه یک تفاوت دارند. مسکو چالشش خود با غرب را از طریق حمله به خاک اوکراین به فعلیت رسانده است. موقعیت ارتقا یافته درگیری میان غرب و روسیه باعث شده تا جبهه غربی برای تمرکز بر معضل جنگ اوکراین اندکی از تنش‌هایش با دیگر کشورها بکاهد. روز شنبه هفته گذشته دولت ونزوئلا و مخالفانش در مکزیک «دومین توافقنامه مرحله‌ای درباره حمایت اجتماعی» امضا کردند. کشورهای آمریکا، فرانسه، اسپانیا، نروژ، مکزیک و کلمبیا پیگیر جدی این مذاکرات بودند. این توافق ضمن آزادسازی بخشی از منابع مسدود شده ونزوئلا باعث شد تا شرکت نفتی شورون آمریکا با انعقاد قرارداد با کاراکاس بار دیگر فعالیت‌های نفتی خود در این کشور را توسعه دهد. لبنان نیز در تایلستان موفق شد با فشار نظامی نیروهای مقاومت به مذاکرات ترسیم مرزهای دریایی دست بالا را در برابر رژیم صهیونیستی به‌دست آورد. در این مذاکرات که آمریکایی‌ها نیز در آن شرکت داشتند، بخش بزرگی از منابع انرژی مورد مناقشه به لبنان تعلق گرفت. پس از آن نیز به دلیل نیازمندی اروپا به گاز، بلافاصله شاهد شرکت‌های بین‌المللی برای آغاز تولید وارد گفت‌وگو با این کشور شدند.

همزمان مقامات غربی علی‌رغم تشدید تنش‌ها با ایران بر سر اغتشاشات اخیر، بر ادامه گفت‌وگوها برای احیای توافق هسته‌ای تاکید دارند. موضوعی که نشان می‌دهد تمرکز غرب بر روسیه می‌تواند باعث کاهش مواضع این جبهه در دیگر پرونده‌ها شود.

بایدن به دنبال احیای محدودیت‌های مهاجرتی

به گفته دو مقام وزارت امنیت داخلی آمریکا، دولت بایدن به دنبال اجرای چند برنامه مشابه سیاست‌های مهاجرتی سختگیرانه دولت ترامپ است. به گزارش فارس، دو مقام وزارت امنیت داخلی آمریکا می‌گویند دولت بایدن رئیس‌جمهور این کشور به دنبال جلوگیری از مهاجرت غیرقانونی از طریق مرز مکزیک ذیل چند برنامه مشابه سیاست‌های سختگیرانه ترامپ رئیس‌جمهور سابق آمریکا است. این افراد با مدارا شنبه به خبرگزاری رویترز گفتند که دولت بایدن در حال بررسی تصویب سریع یک قانون برای لغو اعطای پناهندگی به مهاجران بالغ مجرد است. دولت بایدن در حالی به دنبال اجرای سیاست سختگیرانه‌تر است که نیروهای امنیت مرزی آمریکا در سال مالی ۲۰۲۲، حدود دو میلیون و دویست هزار مهاجر را در مرز مکزیک بازداشت کرده‌اند. ترامپ حضور مهاجران در کشور را موجب افزایش ناامنی می‌دانست و طرفدارانش نیز نگران از دست رفتن تسلط سفیدپوستان بر آمریکا بودند.

اعتراض آلمان به جنگ تجاری آمریکا

وزیر دارایی آلمان با توجه به مناقشات ایجاد شده بین دو سوی آتلانتیک بر سر قانون ضد تورم آمریکا درباره وقوع جنگ تجاری با ایالات متحده هشدار داد. به گزارش تسنیم به نقل از روزنامه «تاکس شاو» آلمان، واشنگتن برای مبارزه با تورم، یارانه‌هایی را برای شرکت‌هایی که از محصولات ایالات متحده استفاده می‌کنند یا در ایالات متحده تولید می‌کنند، درنظر گرفته است. انتقادات زیادی به این طرح آمریکا در اروپا وارد شده است. کریستین لیدنر، وزیر دارایی فدرال آلمان در گفت‌وگو با روزنامه «دی ولت» گفت: «ایالات متحده شریک ارزشی ما است، اما در عین حال یک سیاست اقتصادی بسیار حمایت‌گرایانه را درپیش گرفته است.» وی افزود: «اقتصاد آلمان ارتباط تنگاتنگی با بازار آمریکا دارد. بنابراین آلمان نمی‌تواند هیچ علاقه‌ای به جنگ تجاری داشته‌باشد، بلکه باید به دیپلماسی اقتصادی تکیه کند.»

تهدید نتانیاهو به اردو کشی یک میلیون نفری

رئیس سابق ستاد ارتش رژیم صهیونیستی اعلام کرد که اگر نخست‌وزیر مکلف این رژیم به دموکراسی آسیب بزند، یک میلیون صهیونیست علیه وی به خیابان‌ها خواهند آمد. به گزارش ایسنا، به نقل از روزنامه یدیعت آحارونوت، گادی آیزنکوت، رئیس پیشین ستاد ارتش رژیم صهیونیستی و عضو کنست گفت: «اگر بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر مکلف دست از تغییرات جنجالی و برنامه‌هایی که درباره دادگاه عالی دارد، برندارد و به دموکراسی و آموزش رسمی و ارتش آسیب بزند، یک میلیون صهیونیست به خیابان‌ها خواهند آمد و من نیز یکی از آنها خواهم بود.» وی مذاکرات ائتلافی کنونی را «دیوانگی محض» دانست و گفت: «نتانیاهو به ارتش آسیب کشنده‌ای وارد کرد.» گادی آیزنکوت اخیرا نیز اعلام کرد که روش و اقدامات دولت آتی به رهبری بنیامین نتانیاهو قدرت رهبری در ارتش را از بین برده و احتمالا منجر به فروپاشی ارتش می‌شود.

مکرون: انرژی کمتری مصرف کنید

رئیس‌جمهور فرانسه ضمن رد خطر خاموشی برق در این کشور، از شهروندان فرانسه خواست که انرژی کمتری در فصل زمستان مصرف کنند. به گزارش فارس، «مانوئل مکرون» رئیس‌جمهور فرانسه، دیروز گفت دلیلی برای نگرانی در مورد قطعی برق در زمستان امسال وجود ندارد. مکرون از شهروندان خواست انرژی کمتری مصرف کنند. وی این موضوع را رد کرد که خطر خاموشی برق به دلیل مدیریت ناکافی برنامه راه‌اندازی مجدد تأسیسات هسته‌ای این کشور است. رئیس اپراتور شبکه برق فرانسه روز پنجشنبه گفته بود که فرانسه ممکن است در زمستان امسال با «چند روز» قطعی برق روبه‌رو شود. بسیاری از کشورهایی اروپایی به دلیل حمله روسیه به ساختارهای ناتو در خاک اوکراین واردات گاز از این کشور را متوقف یا به‌شدت محدود کرده‌اند؛ موضوعی که در آستانه زمستان باعث ایجاد موجی از نگرانی‌ها شده است.